

Perinnebiotoopit Paimiossa

Liina Salonen, aluekoordinaattori
Varsinais-Suomen ELY-keskus

Taustaa: perinnebiotoopit

- Perinnebiotoopit ovat perinteisen karjatalouden myötä syntyneitä elinympäristöjä.
- Niityt, kedot, kalliokedot, rantaniityt, puustoiset perinnebiotoopit eli metsälaitumet ja hakamaat
- Perinnebiotooppien kaikki luontotyytit ovat uhanalaisia, lähes kaikki äärimmäisen uhanalaisia.
- Neljännes uhanalaisista lajeista on riippuvaisia perinnebiotoopeista.

Perinnebiotooppien ahdinko

- Maatalouden muutoksen myötä perinnebiotooppien määrä on vähentynyt

Tuoretta heinäniittyä:

- 1860-luvulla 200 000 ha
- 1960-luvulla 30 000 ha
- nykyisin noin 2 700 ha
- Perinnebiotooppeja hoidossa nykyään noin 34 000 ha
- Pahimmat uhat: karjatalouden väheneminen, umpeenkasvu, maankäytön muutokset, rehevöityminen
- Suomen uhanalaisista lajeista 24%:n ensisijainen elinympäristö on perinnebiotooppi

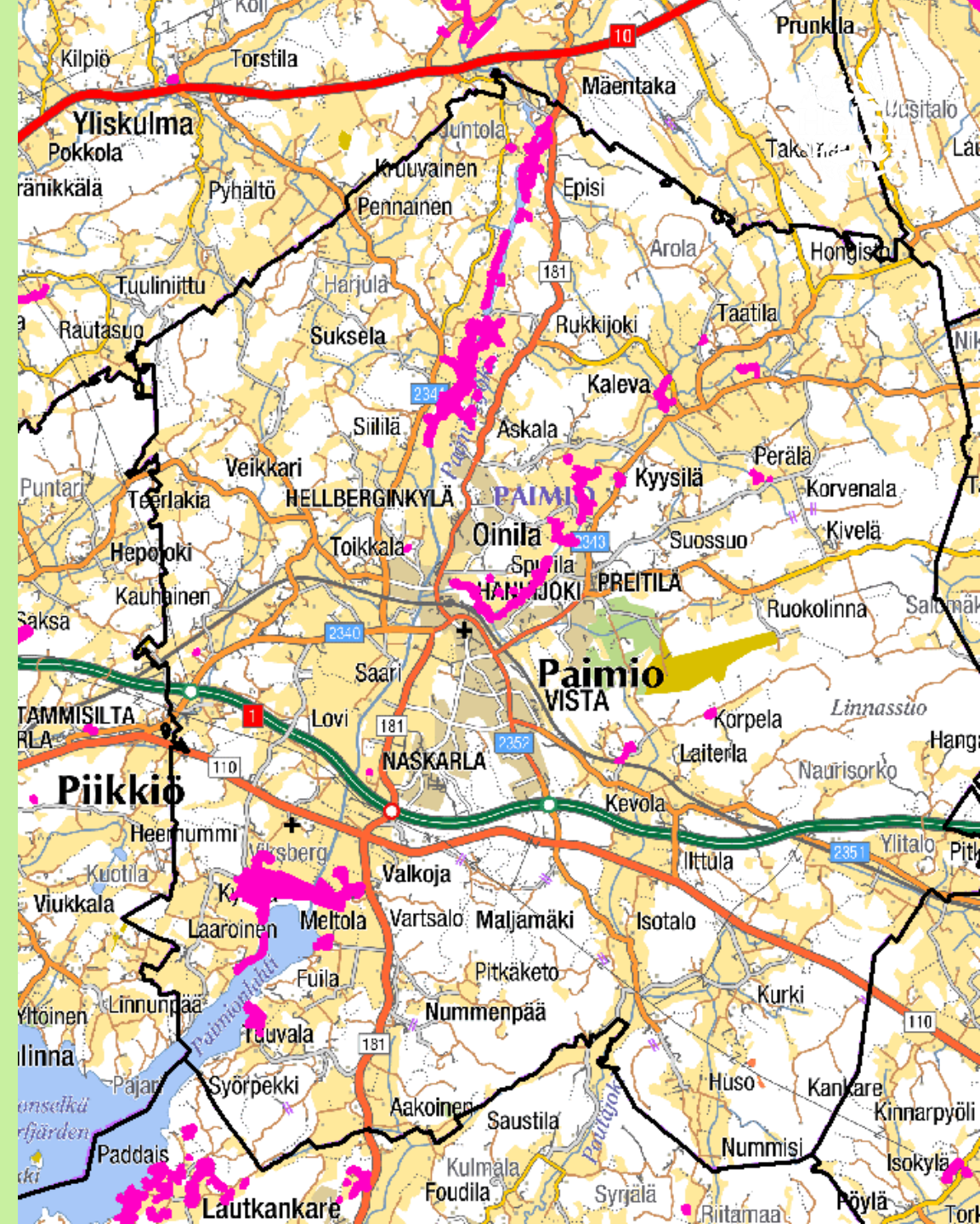
Miksi hoitaa perinnebiotooppeja?

- Perinnebiotoopit ovat lajirikkaimpia elinympäristöjä, neliometrillä jopa 30 - 40 kasvilajia.
- Paljon uhanalaisia lajeja.
- Maisemallisesti kauniita ja myös tärkeitä virkistyspaikkoja.
- Perinnebiotooppien hoidolla tuetaan myös paikallisia viljelijöitä.

Paimion perinnebiotoopit

- Keskittyneet Paimionjoen ja Vähäjoen varteen sekä Paimionlahdelle
- Tärkein hoitomuoto on maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus
- Helmi-ohjelma: Kunta-Helmestä saatu avustusta Juntolan luonnonsuojelualueen ja Vähäjoki-Karhunojan kunnostus- ja ennallistamishankkeelle
- Helmi-ohjelman rahoituksella on niitetty ruovikkoa Paimionlahdella yhteensä 60 ha alueella (ELY-keskuksen teettämänä työnä)

Paimionjokilaakson Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

- VELHO-hankkeessa (vesien ja luonnonhoidon alueellinen ja paikallinen toteuttaminen Lounais-Suomen vesistöalueilla) ELY-keskus laati hoito- ja käyttösuunnitelman vuonna 2014.
- Julkaisu löytyy osoitteesta www.doria.fi
- Alueella sekä lehtojen että perinnebiotooppien luontotyyppejä, hoito- ja käyttösuunnitelmassa annettu hoitosuosituksia ja tavoitteita luonnonhoidolle

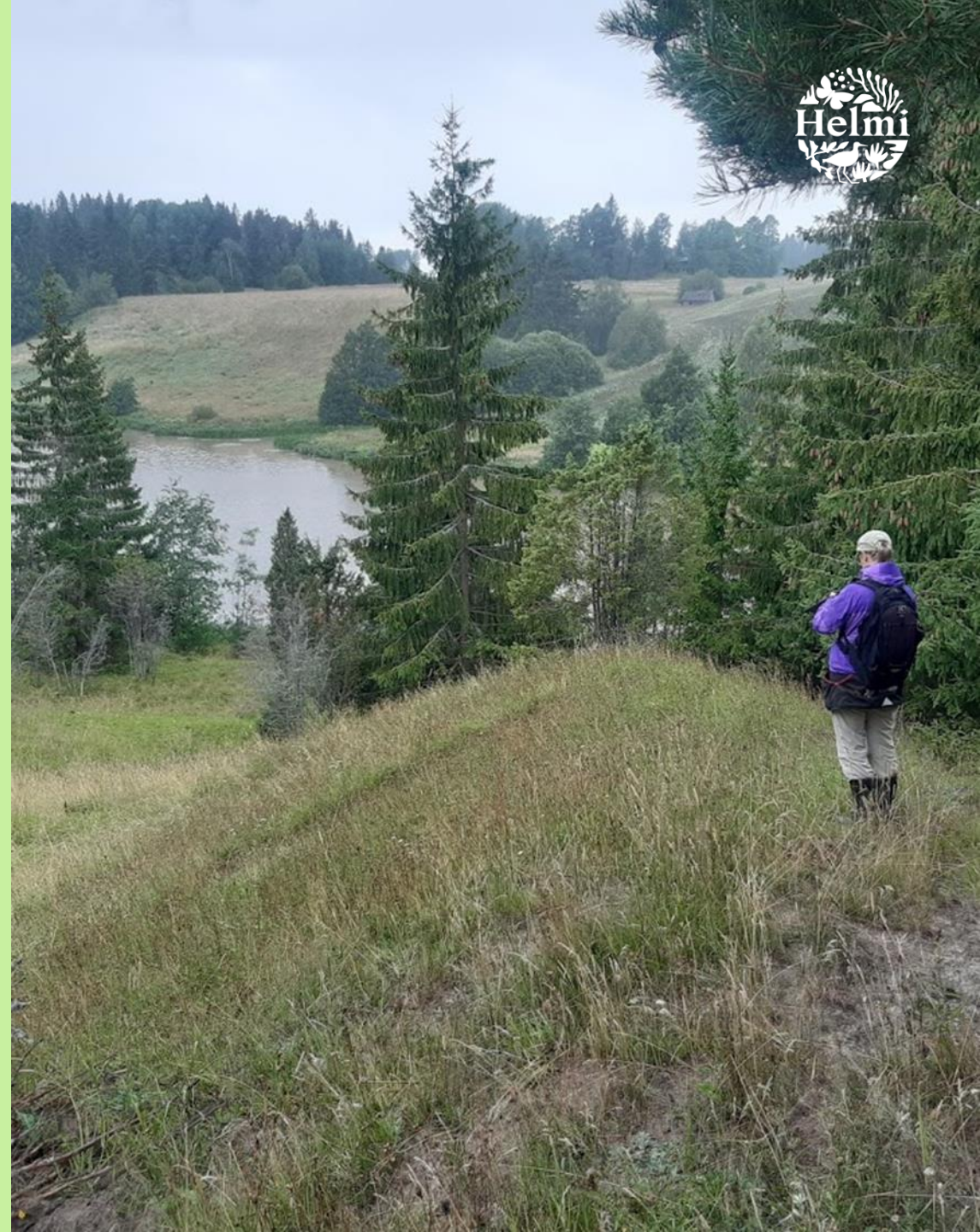
Paimionjokilaakson Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

MARJO PERKONOJA | PASI SALMI

Paimion perinnebiotoopit

- Paimionjokilaakso, maamme vanhimpia kulttuurimaisemia
 - Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
 - Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö
- Merenpohjaan kerrostunutta savikkoa, jota on raivattu viljelykseen
- Rantatörmä laidunnettu pitkään
 - Jokilaaksot ovat olleet laidunnuksessa todennäköisesti ainakin 1300-luvulta lähtien
 - Rinneniittyjä
 - Puronnotkoja
 - Lehtoja
 - Muinaismuistoja (Museoviraston palvelu [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](https://kulttuuriympariston.palveluikkuna.kyppi.fi))

- Arvokkaita perinnebiotooppeja mm. Juntolan, Askalan, Sukselan niityt sekä Liikojan puronvarsi ja Alhaisten niityt
- Paljon arvokkaita kohteita: arvoluokka maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokas
- Paimionjoen alueella noin 50 ha hoidossa

PERINNEBIOTOOPPIEN KUNNOSTUKSET JA HOITO, LIINA SALONEN,
VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS, KUVA LIINA SALONEN,
PAIMIONJOKI

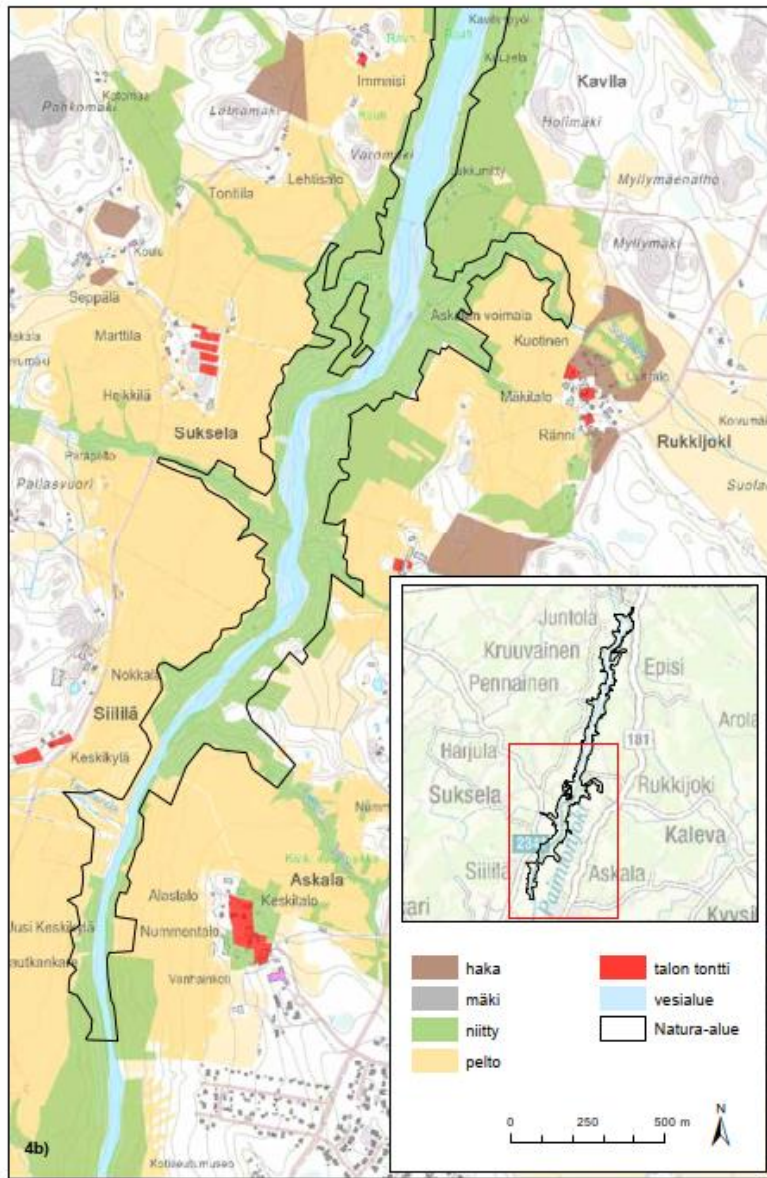

Askalan niityt

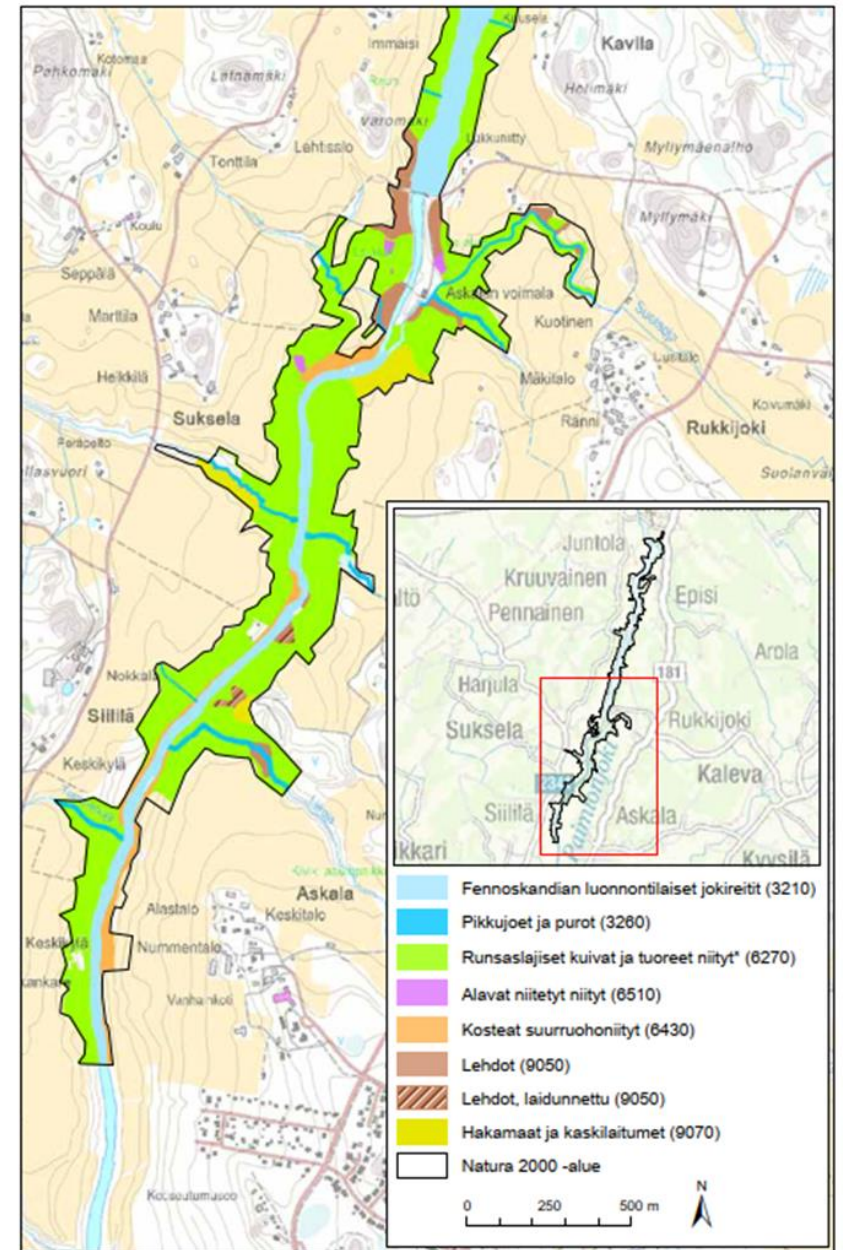
- 1990-luvulla arvioitu valtakunnallisesti arvokkaaksi perinnebiotoopiksi, vuoden 2020 inventoinnissa arvoluokka maakunnallisesti arvokas
- Paimion seudun ympäristöyhdistys on ´1990-luvulta asti hoitanut niittämällä ketotalon niittyä
 - arvoluokka valtakunnallisesti arvokas
- Askalan läntinen puoli laidunnukseen uudelleen 2021, yhdistyy Sukselan niittyihin
- Useita uhanalaisia ja huomionarvoisia niittyjen putkilokasvi- ja hyönteislajeja. Mm. kevätsara, hoikkaängelmä, umpisykerösammal, virnasinisiipi.
 - Myös ketoneilikkaa, keltamataraa, sikoangervoa, tummatulikukkaa, kylämalvaa (muinaistulokas)
 - Vieraslajeja: isotuomipihlaja, orapihlaja, tertsuselja

Maankäyttö ja asutus 1770-1810 –luvuilla
(pohjautuu Turun museokeskuksen
isojakokarttaan)

Hoidettavilla alueilla tavoitellut luontotyypit 15

Näkymä länsirinteeltä Askalan Ketotalolle ja voimalaitokselle arviolta noin 1960-luvulla. Kuvalähde: Paimion seudun ympäristöyhdistyksen arkisto

Näkymä länsirinteeltä Askalan ketotalolle 1990-luvulla. Kuvalähde: Paimion seudun ympäristöyhdistyksen

Niittyjen hoito kannattaa

- Jokivarsien niittyjä voi tarjota laidunnukseen
- Pienellekin pihalle voi perustaa oman niityn
 - Niitto loppukesästä heinä-elokuussa
 - Niittojätteen keruu on tärkeä
 - Paikalliset kasvilajit
- Vieraslajien poisto (Paimionjoen alueella esim. terttuseljaa, jättipalsamia, punalehtiruusua)
- Talkoisiin osallistumalla pääsee tekemään konkreettisia toimia

VAALI NIITYKASVILLISUUTTA

Erilaiset niityt ja kedot ovat parhaita elinympäristöjä, joissa niitykasvit viihtyvät hiekkaisessa, vähäravinteisessa maassa.

Monilajiselta niityltä löytyy kesän eri vaiheissa kukoivia kasveja, kuten metsäkurjenpolvi ja puna-ailakki. Keskikiesään kellokasvit, päivänkakkarat ja monet muut niitykasvit, kuten kaunokit, ruusuruoho, purtojuuri, rantakukka, kaurakukka ja kaurakukka.

Monet erakkomehiläiset tarvitsevat tietyn kasvin kukkia.

Rahoitusta

- Maatalouden **ympäristösopimukset** tärkein rahoitus perinnebiotooppien hoitoon (esim. laidunnus, raivaukset, niitot)
- **Helmi-ohjelma** kunnostaa ja hoitaa uhanalaisia elinympäristöjä, jatkuu vuoteen 2030 asti
 - ELY-keskukset (13 kpl) ja Metsähallituksen luontopalvelut teettävät kunnostuksia
- **Priodiversity LIFE-hanke (Prioska)**, Suomen suurin luonnonhoitohanke, alkanut tänä vuonna, kestää 8 v.
- **Ympäristö- ja ilmastoinvestointien** haku 14.6. asti (Varsinais-Suomen ELY-keskus, Johanna Mattila tai Sakari Malmilehto). Lisätietoa: maaseutu.fi/varsinais-suomi

Lisätietoja

- Perinnebiotooppien hoitokortit Ruokaviraston sivuilla (hakusanalla Perinnebiotooppien hoitokortti)
- Luontotyyppien uhanalaisuus:

<https://luontotyyppienuhanalaisuus.ymparisto.fi/lutu/#/>

Ammattiopisto Livian kanssa on suunnitteilla niittokoulutus, jonka kautta toivotaan uusia yrittäjiä alalle.

Niitto

Kire Helas

Niitto on niittyjen perinteisin hoitomuoto. Nykyään perinnebiotooppien niittäminen on vähentynyt ja niitosta hyötyvä monimuotoinen kasvillisuus ja eliölajisto ovat häviämässä.

Niiton ja niittoaineksen poiskeruun tavoitteena on lisätä perinnebiotoopin avoimuutta ja valoisuutta sekä vähentää maaperän ravinteisuutta. Niiton myötä kookkaan ja rehevöitymisestä hyötynneen kasvillisuuden kilpailumahdollisuudet heikkenevät ja tilalle saadaan matalakasvuisia, valosta ja lämmöstä hyötyvää kasvilajistoa. Samalla runsastuvat myös lukuisat niityillä elävät päivä- ja pikkuperhoset, mesipistiäiset ja kovakuoriaiset.

Hoitotulokseen ja perinnebiotoopin lajirunsautteen vaikuttavat niitossa käytettävät menetelmät ja välineet, niittoaajankohta sekä niittokertojen määrä.

Kiitos mielenkiinnosta!

liina.salonen@ely-keskus.fi

Puh. 0295 022174

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Hanke on saanut osarahoitusta Euroopan unionin LIFE -ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan unioni tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.